

BERETNING 2019

EN TID MED RESULTATER

DANSKE HANDICAPORGANISATIONER

INDHOLD

Indledning	5		
En tid med resultater – og nye udfordringer og muligheder	6		
Tillæg til beretningen: Status på DH's handlingsplan	10		
1. Socialområdet: Ny socialpolitik, bedre sagsbehandling og fokus på ældre med handicap	10		
1.1 Udvikling af en sammenhængende socialpolitik	11		
1.2 Bedre kommunale sagsbehandlingsforløb og afgørelser	11		
1.3 Fokus på ældre med handicap	11		
2. Beskæftigelsesområdet: Bedre inklusion på arbejdsmarkedet	12		
2.1 Flere mennesker med handicap skal i job	12		
2.2 Smidigere adgang til tilbud, der bringer mennesker med handicap tilbage på arbejdsmarkedet eller sikrer anden forsørgelse	12		
2.3 Mindske social og økonomisk ulighed med fokus på mennesker med handicap	13		
2.4 Bedre og smidigere organisering af hjælpemiddelområdet	13		
3. Uddannelse: Styrke inklusion og sikre flere unge og voksne en uddannelse	14		
3.1 Øget trivsel og faglighed for elever med handicap i grundskolen	14		
3.2 Ungdomsuddannelserne	14		
3.3 Øge andelen af mennesker med handicap, der gennemfører en videregående uddannelse	15		
3.4 Livslang læring – også for mennesker med handicap	15		
4. Bedre tilgængelighed til digitalisering, transport og det fysiske miljø	16		
4.1 Øget tilgængelighed til digitalisering i den offentlige og den private sektor	16		
4.2 Øget adgang til medietjenester både traditionelt tv og web-tv	16		
4.3 Bedre mulighed for at rejse spontant og selvstændigt med kollektiv trafik	17		
4.4 Ligeværdig adgang for mennesker med handicap til det byggede miljø	17		
4.5 Forbedret adgang til friluftsliv, naturoplevelser og turisme for mennesker med handicap	19		
4.6 Bedre viden om tilgængelighed for mennesker med kognitive handicap og psykiske handicap	19		
5. Rettigheder: Konventionsarbejde og forbud mod diskrimination	20		
5.1 Menneskerettigheder – sammenhængende rettighedsopfyldelse	21		
5.2 Et bredt dækkende og effektivt forbud mod diskrimination af mennesker med handicap	21		
6. Sundhed: Mindske uligheden inden for sundhed	23		
6.1 Et forebyggende sundhedsvæsen med fokus på handicap	23		
6.2 Bedre forløb og behandling af mennesker med kronisk sygdom og handicap, herunder multisygdom	23		
6.3 Lige adgang for mennesker med handicap i det nære sundhedsvæsen	24		
6.4 Bedre vilkår for familier med handicap med særlig fokus på børn og unge	24		
7. Det lokale arbejde i DH	25		
7.1 DH-afdelingerne opnår handicappolitiske resultater i kommunerne	26		
7.2 Aktive i DH-afdelingerne er via kompetenceudvikling i stand til at arbejde for DH's politik i kommunerne	26		
7.3 Styrke det fælles handicappolitiske arbejde i kommunerne	26		
8. Det internationale arbejde: Stærkere handicapbevægelser i hele verden og større inklusion af handicap i internationalt udviklingsarbejde	28		
8.1 Folkelig forankring: Øget engagement blandt DH's medlemsorganisationer i det internationale udviklingsarbejde	28		
8.2 Styrket organisatorisk og politisk kapacitet	28		
8.3 Opfyldelse af FN's verdensmål for bæredygtig udvikling skal inkludere handicap og mainstreaming af handicap i international udviklingsbistand	30		

INDLEDNING

Kære repræsentantskab

En aften i juni blev jeg forstyrret af SMS-tonen fra min telefon. Mit oplæsningsprogram fortalte, at afsenderen var den nye social- og indenrigsminister Astrid Krag (S). Hun ville i sin første uge drøfte vores syn på handicapområdet.

Det er sjældent, at jeg så hurtigt får møder med nye ministre. Jeg tror, det skyldes to ting: 1) At vi i handicaporganisationerne er kendt som konstruktive og gode samarbejdspartnere 2) At vi er markante og synlige i vores arbejde.

Vi er konstruktive, når vi udvikler politiske løsninger og gode forslag fremfor kun at komme med forudsigelig kritik. Det kan vi kun, når vi inddrager hinanden i arbejdet, og når DH's medlemsorganisationer er aktive ved medlemsmøder, høringer mm. Fra mig skal der lyde en stor tak for indsatsen i vores interne demokrati. Det er på den måde, at vi får handicaporganisationernes store viden og idéer frem til politikerne. Eksempelvis har vi udviklet en række nye forslag på ungdomsuddannelsesområdet og i socialpolitikken det sidste år.

Og så til punkt 2). Vi er markante, når vi i organisationerne løber politikerne på dørene. Når vi er tydelige i pressen og på sociale medier og ikke mindst i det lokale arbejde, hvor vores DH-afdelinger præger mange politikere. Det er nødvendigt at være markante, hvis vi skal skabe et samfund, hvor mennesker med handicap kan leve som alle andre og bidrage til fællesskabet.

Den nye regering har med støttepartierne stillet os et bredere fokus på handicapområdet i udsigt end tidligere: Man vil arbejde for mere specialisering, faglighed og retssikkerhed på handicapområdet, ligesom der skal gøres mere for unge med handicap i uddannelse. Det fremgår af det såkaldte forståelsespapir.

Vi kan være stolte af, at flere af handicaporganisationernes emner er med i forståelsespapiret. Men vi kan ikke tage sejrene for givet. Der skal gennemføres konkret lovgivning, før vi for alvor kan fejre det. Men jeg er optimistisk. I fællesskab kan vi i handicaporganisationerne få gennemført flere forbedringer, så mennesker med handicap kan leve et liv som alle andre i samfundet.

Denne beretning ser tilbage på arbejdet i 2018 og 2019. Vi mødtes sidst i 2017 og vedtog en fireårig handlingsplan, der gælder til 2021.

Handlingsplanen er helt central i vores interne demokrati. Planen sætter retningen for vores arbejde. Derfor er beretningen ledsaget af et tillæg med gennemgang af status for de mange mål, vi satte i handlingsplanen.

Der er mange resultater, men selvfølgelig også sager, som der først vil blive arbejdet med i slutningen af handlingsplanens fireårige periode.

Mellem Repræsentantskabet fastlægges DH's linje af forretningsudvalget, der løbende inddrager medlemsorganisationerne i større beslutninger. Det gør vi på medlemsmøder, i det nye Handicappolitisk Råd, på formandsmøderne for DH's lokale formænd og de formelle høringer om DH's politik. I forretningsudvalget er vi meget positive overfor det store engagement fra medlemsorganisationerne og afdelinger. Vi kan og skal hele tiden forbedre vores interne demokrati og inddragelse, der er så afgørende for at kvalificere DH's konkrete politik og retning.

Meningen med beretningen er at give et indblik i de vigtigste begivenheder, så vi sammen kan evaluere vores arbejde og diskutere fremtiden.

God læsning!

På vegne af Thorkild Olesen
Formand for Danske Handicaporganisationer (DH)

EN TID MED RESULTATER — OG NYE UDFORDRINGER OG MULIGHEDER

Siden vi mødtes i Kolding i 2017, kan vi sætte helt eller delvist hak ved flere af vores mærkesager fra den vedtagne handlingsplan. Et par udvalgte punkter:

- Endelig har Danmark fået et forbud mod diskrimination af mennesker med handicap. I første omgang var det uden regler om rimelig tilpasning. Men efter DH's dialog med den nye socialminister Astrid Krag (S) kommer rimelig tilpasning på skole- og dagtilbudsområdet med i loven.
- For første gang i mange år er der vedtaget en ambitiøs plan for at hjælpe flere mennesker med handicap i job. I aftalen er der gamle DH-mærkesager om lettere adgang til hjælpemidler, afskaffelse af aldersgrænser for hjælpemidler og ikke mindst konkrete mål, som kommunerne skal følge op på.
- Forståelsespapiret mellem regeringen og støttepartierne nævner specifikt specialisering, faglighed og retssikkerhed samt uddannelse på handicapområdet. Vi skal nu arbejde for at gøre intentionerne til virkelighed.
- Sundhedstjek til mennesker med handicap blev afgivet som klart løfte under valgkampen. Vi har haft dette som mærkesag i flere år. DH og flere medlemsorganisationer har arbejdet hårdt for at få det indført.
- EU har vedtaget et tilgængelighedsdirektiv, der gør en række varer og tjenesteydelser tilgængelige.
- Den nye medieaftale indeholdt for første gang i mange år et afsnit om tilgængelighed, hvor flere forslag, medlemsorganisationerne har udviklet på medlemsmøder, er kommet med.
- I satspuljen for 2019 blev der vedtaget at udarbejde en handicappolitisk-

handlingsplan på uddannelsesområdet. Færre unge med handicap får en uddannelse end tidligere, så dette har været et stærkt ønske fra os.

- I løbet af 2019 kom partierne DF, Socialdemokratiet, SF og Enhedslisten alle med selvstændige handicappolitiske udspil, der alle havde forskellige forslag i tråd med handicaporganisationernes politik.
- I flere kommuner formår DH-afdelingerne at bremse besparelser og få gennemført nye tiltag.

Nye udfordringer og muligheder

Vi kan være stolte af vores sejre, men samtidig må vi erkende, at der er rigeligt med udfordringer i den kommende periode:

Den rigtige hjælp til mennesker med handicap og pårørende

Alt for mange mennesker med handicap og deres pårørende oplever det som en kamp at få den rigtige hjælp. Vi oplever stadig for mange fejl i sagerne, og at der mangler den specialiserede viden og rigtige visitation i kommunerne. Kommunerne står også i en presset økonomisk situation og bør få bedre rammer. Vi må kæmpe endnu hårdere for at få rettet op på dette, og vi skal i fællesskab sætte endnu mere fokus på pårørende og familier til børn med handicap, som vi allerede har vedtaget i vores handlingsplan. De sidste år har mange pårørende til mennesker med handicap været aktive og gjort opmærksom på deres problemer. Det er positivt og en mulighed for vores bevægelse. Mange af dem er allerede med i handicaporganisationerne, og andre har vi et godt samarbejde med.

Mere værdighed om fleksjob og førtidspension

Trods hård kritik er der ikke for alvor rettet op på fejlene i beskæftigelses-

systemet. Mange med handicap kommer i klemme omkring førtidspension, fleksjob og ressourceforløb. DH og flere medlemsorganisationer har kæmpet hårdt for at rejse denne debat – ikke mindst i samarbejdet Værdig Reform med 60 andre organisationer. Den nye regering har lovet justeringer af tidligere reformer. Vores opgave bliver at presse på for virkelige forandringer.

Farvel til satspuljen

Systemet bag satspuljen har altid været urimeligt: Modtagerne af overførselsindkomster har betalt for sociale indsatser, da deres ydelse er steget mindre end planlagt. Det blev der gjort op med ved finansloven for 2019. Fremfor at betale til satspuljen får modtagerne af overførsler en ny pensionsopsparing. Det er et fremskridt, selvom vi hellere havde set en fremgang i selve ydelsen. Det giver til gengæld et nyt problem: Hvor skal der komme penge til nye sociale indsatser fra? Og hvad skal der ske med de resterende penge i satspuljen? DH har sammen med medlemsorganisationerne og flere samarbejdspartnere indledt et arbejde for, at socialområdet fortsat prioriteres, og at der findes midler til metodeudvikling på området og civilsamfundets sociale indsatser.

Økonomiske rammer for organisationerne: Ro om udlodningsmidlerne og ny lokalpulje

Den nye udlodningslov skabte usikkerhed om den fremtidige finansiering af handicaporganisationernes arbejde. DH har derfor prioriteret højt at sikre en ordentlig fordeling af udlodningsmidlerne i samarbejde med andre civilsamfundsorganisationer. Vi kan glæde os over, at det endte med, at der er sikret ro om udlodningsmidlerne: Det nuværende niveau er blevet fastholdt og reguleres løbende, så et fornuftigt niveau er sikret.

I handlingsplanen vedtog vi at arbejde for nye midler til lokalt handicappolitisk arbejde. Efter en politisk aftale er DH blevet administrator af en ny lokalpulje, der støtter lokale handicaporganisationers arbejde. Det er meget positivt og giver nye muligheder for lokalt arbejde. Desværre kan lokale DH-afdelinger ikke søge puljen, ifølge Socialstyrelsen. Det er DH skuffet over og arbejder politisk på at ændre det.

Tak til lokalafdelingerne

I alle kommuner er lokale DH-afdelinger aktive i at præge handicappolitikken og have en god dialog med kommunen. Her bliver gjort et stort arbejde i en tid, hvor handicapområdet er presset økonomisk. Flere steder får afdelingerne afbødet de værste besparelser og gennemført nye tiltag. I folketingsvalgkampen var mange afdelinger aktive med klassiske valgmøder, ligesom kandidater blev inviteret på kaffe og dialogmøder. Engagementet var imponerende, og aktiviteterne gør et indtryk på de valgte politikere, som DH dermed lettere kan komme i dialog med efter valget.

Der skal også lyde en særlig tak for indsatsen i lokalafdelingerne omkring persondataforordningen. Det er et nyt område for os alle, som har krævet meget energi. Det handler om at beskytte lokalaktives data, og DH skal selvfølgelig leve op til reglerne. Mange afdelinger har taget opgaven på sig – tak for det. DH's sekretariat vil løbende arbejde for at gøre det så enkelt som muligt at overholde persondataforordningen for vores afdelinger.

Mere synlighed og stor handicapdag

DH prioriterer kommunikationsarbejdet for at sikre politiske resultater.

De sidste år har DH systematisk stået bag pressehistorier om de emner, medlemsorganisationerne har prioriteret i handlingsplanen. DH er markant mere synlig i pressen end tidligere og sætter flere dagsordener. Samtidig har DH opprioriteret tilstedeværelsen på sociale medier, hvor mange politikere og borgere får deres nyheder.

” Derfor er det DH's ambition aldrig at komme med kritik uden at have et løsningsforslag.

DH's kommunikation tager altid udgangspunkt i vores ønske om at være konstruktive og seriøse. Derfor er det DH's ambition aldrig at komme med kritik uden at have et løsningsforslag. Fakta skal være en del af vores argumentation. Kommunikationsarbejdet sker ofte i samarbejde med relevante medlemsorganisationer, der er gode til at hjælpe med cases, viden og støtte op om budskaberne. DH har også fået opdateret sit design og ny hjemmeside, der lever op til de nye tilgængelighedskrav og giver bedre muligheder for at kommunikere.

Den internationale handicapdag 3. december har fået særlig opmærksomhed de seneste år. DH bruger dagen til at engagere flere i handicapområdet. Det sker lokalt, hvor mange DH-afdelinger er med til at uddele lokale priser. Nationalt afholdt DH et stor arrangement i Handicaporganisationens Hus med deltagelse af H.K.H Kronprinsesse Mary og daværende statsminister Lars Løkke Rasmussen. Arrangementet fik markant presseopmærksomhed, og DH satte særligt fokus på, at unge med handicap skal have bedre muligheder for uddannelse.

Internationale resultater

Det internationale arbejde får større og større betydning for vores politiske muligheder. Vi udbreder handicapkonventionen og arbejder for FN's verdensmål.

I foråret 2019 har DH udarbejdet en rapport til FN's Handicapkomité med indspil til den eksamen, Danmark skal igennem om Handicapkonventionen. Medlemsorganisationerne har været inddraget til medlemsmøder og i skriftlig høring, og resultatet er, at komiteén har taget en lang række af vores problematikker med i sine spørgsmål til Danmark.

I EU samarbejder vi med vores europæiske paraply European Disability Forum (EDF) om at fremme rettighederne for mennesker med handicap på ikke mindst tilgængelighedsområdet i EU.

SUMH og DH vandt i samarbejde Operation Dagsværk 2019. Årets Operation Dagsværk samler penge ind til et projekt, der skal sikre inklusion i Uganda. Samtidig vil titusindvis af danske gymnasieelever blive oplyst om handicap og den globale udvikling.

På den internationale handicapdag stod DH sammen med Udenrigsministeriet bag kampagnefilmen "This is Not Deene". Filmen spreder budskabet om, at mennesker med handicap skal tænkes ind i udviklingsarbejdet.

Flere medlemsorganisationer og DH er aktive i dansk udviklingsarbejde. Vi kan glæde os over, at antallet af aktive medlemsorganisationer er steget til 13. Handicappuljen modtager flere ansøgninger og støtter flere projekter end tidligere. Beløbet til handicappuljen er blevet hævet med 5 millioner kroner.

”

**DH ARBEJDER FOR, AT MENNESKER MED HANDICAP
KAN LEVE ET LIV SOM ALLE ANDRE. MENNESKER
MED HANDICAP SKAL KUNNE DELTAGE, BIDRAGE
OG VÆRE EN DEL AF FÆLLESSKABET,,**

Vi fejrer
handicapdagen!

Vi kan og vil bidrage

Tillæg til beretningen: Status på DH's handlingsplan

1. SOCIALOMRÅDET: NY SOCIALPOLITIK, BEDRE SAGSBEHANDLING OG FOKUS PÅ ÆLDRE MED HANDICAP

1.1 Udvikling af en sammenhængende socialpolitik

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At udvikle en sammenhængende socialpolitik med konkrete forslag til løsninger.

Hvad har vi opnået?

- DH har nu en ny socialpolitik med 31 konkrete forslag, hvor livskvaliteten er i fokus. Politikken er udviklet gennem flere medlemsmøder, skriftlig høring i medlemsorganisationerne. I spidsen for processen har en arbejdsgruppe med repræsentanter fra flere medlemsorganisationer gjort et stort arbejde. Nu skal vi i fællesskab arbejde for at gøre forslagene til virkelighed over de næste år.

1.2 Bedre kommunale sagsbehandlingsforløb og afgørelser

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at kommunerne inddrager specialiseret viden i sagsbehandlingen

Hvad har vi opnået?

- DH har i tæt samarbejde med flere medlemsorganisationer rejst problematikken i en række sammenhænge. Ikke mindst i debatten om VLAK-regeringens sundhedsreform. DH har overfor en række partier foreslået specialeplanlægning, som vi kender fra sundhedsområdet. Forslaget var med i Socialdemokratiets handicapudspil i valgkampen og er nævnt i forståelsespapiret mellem regeringen og støttepartierne.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for udbredelse af bedre sagsbehandlingsmodeller som eksempelvis Herning-modellen.

Hvad har vi opnået?

- Den daværende VLAK-regering tog initiativ til en ny lov, så udsatte borgere fremfor får én handleplan fra kommunen. DH har været i dialog med regeringen om udformningen af dette.
- DH har indledt en dialog med KL om udbredelse af gode sagsbehandlingsmodeller. Samtidig sidder DH i følgegruppen til projekt om sammenhængende og koordinerende indsatser i Socialstyrelsen. Her afprøves nye sagsbehandlingsmodeller på området i 12 kommuner.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for hurtigere sagsbehandling i kommunerne, herunder at der fastsættes tidsfrister for, hvornår kommunen skal efterleve Ankestyrelsens afgørelser.

Hvad har vi opnået?

- DH har flere gange rejst problemet og forskellige forslag til løsninger, men har endnu ikke opnået resultater på området.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for bedre sagsbehandlingsforløb, at Det Kommunale Tilsyn styrkes, og at der oprettes et uafhængigt retssikkerhedsråd, der kan overvåge og komme med anbefalinger til at styrke retssikkerheden.

Hvad har vi opnået?

- Det er vedtaget politisk at oprette en uafhængig retssikkerhedsgruppe efter inspiration fra handicaporganisationernes forslag. DH arbejder på at få en plads i gruppen.

1.3 Fokus på ældre med handicap

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at adgangen til handicapkompenserende ordninger indrettes således, at de fortsætter efter, at man har nået folkepensionsalderen.

Hvad har vi opnået?

- Problematikken er kommet med i FN's Handicapkomité's emneliste med spørgsmålet til den danske regering. Politisk er der åbninger i sagen: I finansloven for 2019 blev der afsat en pulje til en forsøgsordning med ledsagelse af personer, der bliver blinde efter det 67.år. DH arbejder for, at disse forsøg gøres permanent og udvides til flere målgrupper. I aftalen om job og handicap fra 2018 gøres der også op med aldersgrænser for hjælpemidler på arbejdsmarkedet.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at ældre med handicap tilbydes samme rehabilitering og genoptræning som andre borgere.

Hvad har vi opnået?

- DH har rejst behovet for kvalitetsløft af genoptræning og vedligeholdelses-træning politisk, men uden held. Derfor skal der fortsat arbejdes med sagen, ikke mindst i udmøntning af en større pulje til ældreområdet.

2. BESKÆFTIGELSE SOMRÅDET: BEDRE INKLUSION PÅ ARBEJDSMARKEDET

2.1 Flere mennesker med handicap skal i job

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at flere mennesker med handicap kommer i job

Hvad har vi opnået?

- VLAK-regeringen og et bredt folketingsflertal vedtog i 2018 en større aftale om job til mennesker med handicap. Aftalen bar tydeligt præg af forslag fra handicaporganisationerne: Blandt andet skal det være lettere at beholde hjælpemidlet i overgangen fra uddannelse til job. Aldersgrænsen for hjælpemidler på arbejdsmarkedet blev fjernet. Nogle medarbejdere i jobcentre skal uddannes. DH har spillet ind til udspillet på baggrund af et medlemsmøde og de vedtagne politikker, ligesom flere medlemsorganisationer var meget aktive omkring udspillet.

- DH har flere gange fremlagt tal, der viser den store ledighed for fleksjobbere, som bærer præg af store kommunale forskelle. DH har lavet materiale til lokalafdelingerne, der flere steder gør et stort arbejde for at få kommunen til at arbejde med fleksjob.

- DH har støttet LEV i indsatsen for at forlænge KLAPJob på satspuljen.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at flere mennesker med handicap opnår øget indsigt i eget handicap, viden om relevante mestringsstrategier og muligheder for compensation, herunder bl.a. isbryderordningen.

Hvad har vi opnået?

- I VLAK-regeringens beskæftigelsesaftale havde et element af aftalen fokus

på compensation og til en vis grad mestring.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at fremme viden om handicap og de kompenserende ordninger, samt modvirke fordomme ude i virksomhederne for at sikre lige muligheder i arbejdslivet.

Hvad har vi opnået?

- DH har foreslået en årlig job-uge for at sætte fokus på mennesker med handicap på arbejdsmarkedet. Det er blevet vedtaget i beskæftigelsesaftalen. I samme aftale er der også afsat midler til uddannelse af nøglepersoner i jobcentre i forhold til de kompenserende ordninger.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At søge støtte til et projekt, der bygger videre på de gode erfaringer fra projekt "Mening og Mestring"

Hvad har vi opnået?

- Gennem puljen "Et mere rummeligt arbejdsmarked" på 21 millioner kroner er det blevet muligt at søge om midler til mestringsforløb. Desværre har interessen været meget begrænset.

2.2 Smidigere adgang til tilbud, der bringer mennesker med handicap tilbage på arbejdsmarkedet eller sikrer anden forsørgelse

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at fremme mere korrekt, effektiv og hurtig visitation til revalidering, fleksjob, ressourceforløb og førtidspension, særligt fra gruppen af kontanthjælpsmodtagere.

Hvad har vi opnået?

- DH har i forbindelse med evaluering af førtidspensions- og fleksjobreformen arbejdet for en bedre praksis på området. Det er sket på Christiansborg, men DH-afdelingerne er også blevet klædt på med materiale, så de kan rejse spørgsmålet i kommunerne.

- DH har afholdt medlemsmøde og holder tæt kontakt til medlemsorganisationerne om, hvordan systemet kan forbedres for målgruppen omkring rehabiliteringsteamet. Dette område vil fortsat blive prioriteret højt.

- DH har arbejdet på, at den forrige regerings forslag om at forenkle sanktionsreglerne ikke skulle ramme mennesker med handicap uforholdsmæssigt hårdt. Det endte med at blive en aftale, som klart trækker i en negativ retning, men hvor det lykkedes at afbøde nogle af de værste elementer fra de oprindelige udspil. DH rådførte sig løbende med medlemsorganisationer under forløbet.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at snitfladen mellem mini-fleksjob, førtidspension og ressourceforløb afgrænses klarere i lovgivningen.

Hvad har vi opnået?

- DH prioriterer højt samarbejdet i Værdig Reform, hvor over 60 andre organisationer deltager om netop dette.

- DH har både på Christiansborg og via flere pressehistorier argumenteret for, at det er blevet for svært at få førtidspension.

- Det er endnu ikke lykkedes at ændre reglerne. Men tallene viser, at antallet af tildelte førtidspensioner er stigende. Det kan tilskrives den offentlige debat rejst af handicaporganisationerne og andre samarbejdspartnere.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at mennesker med handicap får bedre muligheder for at afprøve, om man alligevel kan klare et antal timer på arbejdsmarkedet – uden at risikere at miste førtidspensionen. Eller afprøve det ordinære arbejdsmarked uden at risikere fleksjobbet eller at skulle starte forfra i et ressourceforløb

Hvad har vi opnået?

- Det blev en del af den tidligere VLAK-regeringens sammenhængsreform at gøre bevægelsen fra fleksjob til ordinært job lettere uden at miste sit fleksjob efter DH's indspil.

- DH har løbende løftet problematikken på møder og i presse om muligheden for at bruge førtidspension som vejen til beskæftigelse. Støtten til KLAPJob skal også ses i dette arbejde.

2.3 Mindske social og økonomisk ulighed med fokus på mennesker med handicap

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at de mennesker med handicap, der er henvist til offentlig forsørgelse, sikres et forsvarligt økonomisk livsgrundlag.

Hvad har vi opnået?

- Modtager af overførsler betaler ikke længere til satspuljen – en holdning DH har haft i mange år. Da, satspuljen blev foreslået afskaffet, argumenterede DH for, at dette burde føre til, at ydelserne blev hævet. Det endte i en mellemløsning, hvor borgerne fremover får en obligatorisk pensionsopsparing udover den eksisterende ydelse. Det er et fremskridt, selvom løsningen ikke er perfekt.

- DH har i flere omgange rejst problematikker om fx fleksjobberes pension i pressen og overfor politikere.

- DH har via rundspørger i samarbejde med medlemsorganisationerne stået bag flere pressehistorier om kontanthjælpsloftets konsekvenser og er i alliance med flere andre organisationer med til at sætte fokus på børnefattigdom

- DH kommer til at komme med forslag til den nye regerings ydelseskommision for at sætte fokus på mennesker med handicaps livsgrundlag.

2.4 Bedre og smidigere organisation af hjælpemiddelområdet

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at der skabes en ordning, der sikrer smidig tildeling af hjælpemidler og arbejds- og behandlingsredskaber. DH vil arbejde for, at hjælpemidlet skal følge borgeren, så

borgeren fastholder sine hjælpemidler eller arbejdsredskaber, når livssituationen ændres

Hvad har vi opnået?

- DH har arbejdet for, at studerende kan bevare hjælpemidler efter studietiden. Det er blevet indført, så man kan låne i tre måneder.

- Det er vedtaget, at man kan få hjælpemidler til arbejde efter pensionsalderen.

- Det er vedtaget i forbindelse med satspuljeaftalen, at der er en fire ugers behandlingsfrist i kommunen på sager om hjælpemidler.

- DH har i flere omgange foreslået, at man skal etablere tværgående hjælpemiddelcentraler uafhængig af sektorer. Dette forslag vil DH fortsat arbejde for.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at støtte til handicapbil – og til særlig indretning af bilen – tildeles smidigt og hurtigt til job- og uddannelsessøgende, der får arbejde eller bliver optaget på uddannelsen.

Hvad har vi opnået?

- DH har rejst problemet i arbejdet med mere sammenhæng i den offentlige sektor.

- I medierne har DH flere gange problematiseret de store forskelle i ventetid på bil.

- DH har løbende tæt kontakt til relevante medlemsorganisationer for at følge udviklingen på dette område

3. UDDANNELSE: STYRKE INKLUSION OG SIKRE FLERE UNGE OG VOKSNE EN UDDANNELSE

3.1 Øget trivsel og faglighed for elever med handicap i grundskolen

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at sikre klageadgang til en uafhængig myndighed over utilstrækkelig støtte til elever, der har brug for mindre end 9 timers specialundervisning om ugen.

Hvad har vi opnået?

- DH arbejdede intenst med dette forslag, ligesom flere medlemsorganisationer har prioriteret sagen højt. Det har blandt andet ført til markant mediedækning i TV-Avisen og DR. I kølvandet på dette fremsatte Enhedslisten et beslutningsforslag i Folketinget om sagen, og der blev afholdt høring i undervisningsudvalget. DF, LA og SF har også støttet en ændring. DH og andre organisationer skal i efteråret 2019 besøge udvalget og diskutere forslaget. I den forbindelse har DH arbejdet på en konkret model for forslaget om klageadgang, der kan imødegå nogle af de politiske bekymringer.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at styrke inklusionen af elever med handicap i den almindelige undervisning – f.eks. gennem to-lærerordninger.

Hvad har vi opnået?

- I satspuljeaftalen for 2018 blev det aftalt at udarbejde en handicappolitisk handlingsplan på uddannelsesområdet. Det skete blandt andet efter, at DH og en række medlemsorganisationer havde gjort opmærksom på de bekymrende tal for, at færre unge med handicap får en uddannelse end tidligere.

- DH har rejst debatten om inklusion ved at få udarbejdet en analyse fra

AE-Rådet. Den viser, at mange elever med handicap klarer sig dårligt i folkeskolen. Det har fået stor medieomtale og startet dialog med flere politikere.

- DH har sammen med særligt Muskelvindfonden arbejdet for, at elever med handicap, der bliver fritaget for idræt, ikke kommer i klemme med de nye skærperede karakterkrav for en gymnasial uddannelse. Undervisningsministeriet har sikret, at elever fritaget for idræt får ret til at trække et andet prøvfag, og der arbejdes på en permanent løsning.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At sætte fokus på kvaliteten af specialundervisningen og styrke den gensidige udveksling af viden og erfaringer mellem specialtilbud og de almindelige undervisningstilbud.

Hvad har vi opnået?

- DH har indledt en dialog med aktører om dette og vil arbejde videre med dette i resten af handlingsplanens periode.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At projektet "Alle med" fortsættes i en ny ramme og udvides til også at omfatte ungdomsuddannelserne.

Hvad har vi opnået?

- DH, SUMH og Danske Skoleelever har sammen fået en forlængelse af projektet "Alle Med" med henblik på at kunne forankre projektets metoder og materialer, så projektet kan leve videre efter projektafslutning.

3.2 Ungdomsuddannelserne

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At flere unge med handicap inkluderes i ungdomsuddannelserne

Hvad har vi opnået?

- DH har udviklet et katalog af forslag til bedre inklusion på ungdomsuddannelserne. Det er sket efter talrige inputs fra medlemsorganisationer, der via rundspørge, medlemsmøder og skriftlig høring har bidraget til kataloget. DH arbejder nu politisk for, at forslagene bliver til virkelighed.

- Den nye regering har i forståelsespapiret med støttepartierne lovet initiativer på uddannelsesområdet for unge med handicap. Under VLAK-regeringen blev det i satspuljen besluttet at udarbejde en handicappolitisk handlingsplan på området.

- Dansk Folkeparti kom op til folketingsvalget med et større uddannelsesudspil efter god dialog med DH. Alle forslagene kan støttes af handicaporganisationerne.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at erhvervsuddannelserne skal kunne tilrettelægges mere fleksibelt og tage hensyn til behovene hos elever med handicap.

Hvad har vi opnået?

- I satspuljeaftalen for 2019 er der afsat 15 millioner kroner, der skal sikre lige vilkår til at gennemføre en erhvervsuddannelse.

- I 2018 blev der indført handicaptillæg til unge på erhvervsuddannelserne

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at lærerne på erhvervsuddannelserne skal have bedre adgang til viden om undervisning af elever med handicap.

Hvad har vi opnået?

- Forslaget er en del af det omtalte forslagskatalog for ungdomsuddannelserne, som der nu arbejdes politisk for bliver til virkelighed.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at fjerne barrierer for, at virksomheder tager elever med handicap i praktik – bl.a. ved at forbedre praktikvirksomhedernes adgang til at få støtte og viden om handicap.

Hvad har vi opnået?

- Forslaget er en del af det omtalte forslagskatalog for ungdomsuddannelserne, som der nu arbejdes politisk for bliver til virkelighed.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At vil følge op på evalueringen af den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse (STU) for at fastholde og udvikle et stærkt STU-tilbud.

Hvad har vi opnået?

- I satspuljeaftalen 2019 blev der afsat en ramme på 40 mio. (2019-2022) til forbedret udslusning og overgang fra det sidste år af STU-forløb.

- DH og andre organisationer har arbejdet for en analyse af, hvordan situationen om frafald og udslusning til beskæftigelse fra STU kan forbedres. I januar 2019 fremlagde Undervisningsministeriet benchmarkanalyse samt et best practise katalog til institutioner og kommuner.

- DH er med flere medlemsorganisationer med i arbejdsgruppen for evaluering af STU og STU Alliancen. Her arbejder DH blandt andet for at sikre unges medbestemmelse i valget af STU og kvalitet af STU.

3.3 Øge andelen af mennesker med handicap, der gennemfører en videregående uddannelse

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for mere fleksible rammer på de videregående uddannelser – fx fritagelse fra fremdriftskrav - for studerende, der på grund af handicap ikke kan studere på fuld tid.

Hvad har vi opnået?

- I aftalen om et nyt bevillingssystem for universiteterne aftalte man ekstra studietid til studerende som på grund af

sygdom eller handicap har brug for mere tid end normeret studietid.

- Ministeriet er blevet forpligtet på at følge op på problemstillingerne vedrørende dispensationspraksis for studerende med handicap. Det skete på baggrund af den rundspørge om fremdriftsreformen, som DH med støtte fra medlemsorganisationerne gennemførte i 2017.

- Undervisnings- og Forskningsministeriet har som opfølgning på DH's fremdriftsundersøgelse iværksat en undersøgelse af uddannelsesinstitutionernes dispensationspraksis med henblik på at udbrede best practise samt en registerundersøgelse af frafald blandt studerende med handicap.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at underviserne på videregående uddannelser skal have adgang til viden om at undervise studerende med handicap.

Hvad har vi opnået?

- DH har indledt en god dialog med Uddannelses- og Forskningsministeriet om forskellige metoder til at udbrede viden.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At tildelingskriteriet for handicaptillægget til SU'en skal ændres, således at

studerende, der på grund af handicap ikke kan påtage sig et job ved siden af studierne, kan få et handicaptillæg.

Hvad har vi opnået?

- Denne sag skal der arbejdes med i resten af handlingsplanens fireårige periode.

3.4 Livslang læring – også for mennesker med handicap

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at det bliver muligt at få specialpædagogisk støtte til efter- og videreuddannelse, herunder diplom- eller masteruddannelser.

Hvad har vi opnået?

- Den daværende kulturminister Mette Bock (LA) foreslog i 2018 at ændre i tilskuddet til specialundervisning og SPS for højskoleelever med handicap, hvilket ville gøre det meget svært for højskoler at inkludere unge med handicap. Denne ændring blev stoppet igen efter højlydte protester og stærkt samarbejde mellem DH og medlemsorganisationer som LEV og CP Danmark og de berørte højskoler.

- I resten af handlingsplanens periode skal der arbejdes yderligere med dette område.

4. BEDRE TILGÆNGELIGHED TIL DIGITALISERING, TRANSPORT OG DET FYSISKE MILJØ

4.1 Øget tilgængelighed til digitalisering i den offentlige og den private sektor

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?
At arbejde for, at fremtidige offentlige digitale løsninger bliver tilgængelige for mennesker med handicap.

Hvad har vi opnået?

- DH har påvirket implementering af webdirektiv i den danske lov om tilgængelighed til hjemmesider, der er forbedret i forhold til det oprindelige lovforslag. Her var offentlige børnehaver og skoler undtaget, det er de ikke i den gældende lov – kun private skoler og børnehaver. Loven trådte i kraft den 23. september og første deadline er nye hjemmesider, der skal være tilgængelige den 23. september. DH følger loven og deltager i Digitaliseringsstyrelsens Advisory Board.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at nye digitale løsninger i den private sektor – bl.a. finanssektoren og transportsektoren – bliver tilgængelige for mennesker med handicap.

Hvad har vi opnået?

- DH har i tæt samarbejde med European Disability Forum (EDF) påvirket interessenter for at få vedtaget EU's tilgængelighedsdirektiv. Direktivet er nu vedtaget og trådt i kraft. Det omfatter bl.a. pengeautomater, billetautomater og hjemmesider, mobilapplikationer, elektroniske billetter og rejseinformation for landsdækkende transporttjenester (fly, bus, tog og skib) og forbrugerorienterede banktjenester. Næste skridt bliver den nationale implementering, som DH også vil påvirke, så den bliver så omfattende som muligt.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at der udvikles gode alternative løsninger for mennesker med handicap, der ikke er digitale eller har brug for særlige digitale løsninger.

Hvad har vi opnået?

- DH har fået sat punktet på dagsorden hos Digitaliseringsstyrelsen og hos Finansdanmark. Digitaliseringsstyrelsen planlægger at tage det med i handlingsplanen for kommunikation og hjælp, som er den del af implementeringen af den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi.

4.2 Øget adgang til medietjenester både traditionelt tv og web-tv

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at man i medieaftalen for 2019-2022 fortsat prioriterer tilgængelighed for DR og styrker indsatsen for tilgængelighed for TV2.

Hvad har vi opnået?

- Medieaftalen - vedtaget i juni 2018 - har for første gang et særligt afsnit om tilgængelighed for personer med handicap. Her er EU-lovgivningen AVMS-direktivet nævnt og krav om forbedring af tilgængeligheden af public service-stationernes udbud. Public service-aftalerne med hhv. DR, TV2 og de regionale TV2-stationer har forbedringer på tilgængelighedsområdet og både DR og TV2 er i gang med at implementere disse.

- DH har i forbindelse med medieaftalen inddraget medlemsorganisationerne gennem flere medlemsmøder og udarbejdet politiske forslag med kredsen af medlemsorganisationer. Forslagene er blevet brugt i det politiske arbejde om medieaftalen.

- DH og flere medlemsorganisationer påvirker fortsat tilgængelighedsområdet gennem DR og TV2s brugerråd.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at tilgængelighedsbestemmelser i EU-direktivet om Audiovisuelle medietjenester (AVMS-direktivet) styrkes og kan bruges som løftestang i forhold til tilgængelighed til private tv-udbydere.

Hvad har vi opnået?

- Direktivets tekst om tilgængelighed for mennesker med handicap er styrket og det reviderede direktiv er nu vedtaget og trådte i kraft i november 2018 bl.a. gennem vores samarbejde med European Disability Forum (EDF). Næste skridt bliver den nationale implementering, som DH går i dialog med Kulturministeriet om.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- DH skal arbejde for øget tilgængelighed til adgangstjenester som programguides, hjemmesider og mobilapplikationer på medieområdet, bl.a. gennem vedtagelsen af et stærkt tilgængelighedsdirektiv i EU.

Hvad har vi opnået?

- DH har i tæt samarbejde med European Disability Forum (EDF) påvirket interessenter for at få vedtaget tilgængelighedsdirektivet. Direktivet er nu vedtaget og trådt i kraft. Det omfatter bl.a. programguides, medieudbydernes websteder, online-applikationer, set-top-boks-baserede applikationer, applikationer, som kan downloades, tjenester til mobile enheder, herunder mobilapplikationer og tilhørende medieafspillere samt forbundne TV-tjenester. Næste skridt bliver den nationale implementering,

som DH også vil påvirke, så den bliver så omfattende som muligt.

4.3 Bedre mulighed for at rejse spontant og selvstændigt med kollektiv trafik

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at der afsættes økonomiske midler til at forbedre eksisterende stationer, og at der udarbejdes en handlingsplan for dette, bl.a. i henhold til EU-forpligtelser på området.

Hvad har vi opnået?

- DH har rejst problemet for transportordførerne, og i investeringsaftalen fra marts 2019 indgået af VLAK-regeringen og DF var der afsat en pulje til blandt andet tilgængelighed. Beløbet dækkede dog langt fra behovet. DH vil påvirke den nye regerings forhandlinger om en ny investeringsplan, som i skrivende stund ikke er gået i gang endnu.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at nyindkøbt materiel er tilgængeligt ved at deltage i europæisk standardiseringsarbejde og være i dialog med DSB.

Hvad har vi opnået?

- Den politiske aftale om indkøb af nye tog fra 1. februar fremhæver,

at DSB i forbindelse med udbudsmaterialet har været i dialog med DH og fortsat vil være det, og at de nye tog skal overholde internationale handicapkonventioner og europæiske handicapregler (TSI-PRM), der blandt andet sikrer niveaufri indstigning på perronen med en standardhøjde på 55 cm. DH har været i dialog med DSB om krav udover TSI-PRM, der er vigtige i en dansk kontekst og næsten alt er taget med udbudsmaterialet. Dog ikke lift på toget. Derfor opstod samarbejdet om standardperronhøjder, da de også er i både BaneDanmark og DSBs interesse.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- DH skal arbejde for bedre uddannelse af personale i kollektiv trafik og bedre assistance, hvor tilgængeligheden ikke er i orden – bl.a. gennem stærkere regler i passagerforordninger på europæisk plan.

Hvad har vi opnået?

- DH samarbejder med European Disability Forum (EDF) om at sikre bedre passagerrettigheder. Senest i forbindelse med revision af EU-forordningen om jernbanepassagerers rettigheder. DH er løbende i dialog med blandt andre luftfartens Handicapråd, DSB tilgængelighedspanel og Metroselskabets tilgængelighedspanel, hvor erfaringer og dialog skaber mulighed for bedre

service. Senest har DH været i dialog med CPH lufthavn om et e-learning undervisningsforløb, de vil lave for alle med lufthavns-ID om mennesker med handicap.

4.4 Ligeværdig adgang for mennesker med handicap til det byggede miljø

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at integrere viden om tilgængelighed og universelt design hos bygherrer og på relevante uddannelser, herunder arkitekt-, ingeniør- og konstruktøruddannelser.

Hvad har vi opnået?

- DH har deltaget i styregruppen for et Bevica-støttet projekt om universelt design på Arkitektenskolens i København. Det har haft stor betydning for skolens arbejde med universelt design, som nu er blevet en integreret del af uddannelsen. DH er også trådt ind i en ny styregruppe på DTU med fokus på inkluderende teknologi og universelt design.

- DH indgår i Netværk for Universelt Design og Tilgængelighed sammen med en række aktører, herunder bl.a. fonde, tegnestuer og statslige aktører. DH har derudover forsøgt at udbrede viden om tilgængelighed og universelt design gennem møder med aktører på området.

KEND DH SOM EN KONSTRUKTIV SAMARBEJDSPARTNER. NATIONALT OG LOKALT SØGER VI DEN GODE POLITISKE DIALOG. VI BIDRAGER MED VIDEN OM HANDICAP OG NYE LØSNINGSFORSLAG,,

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at bevare og udbygge bestemmelserne om tilgængelighed i bygningsreglementet samt sikre et bedre tilsyn. Dette gælder bl.a. privat boligbyggeri, offentlige bygninger, større boligbyggerier, hoteller, svømmehaller, konferencesteder og steder med publikumsadgang.

Hvad har vi opnået?

- I efteråret 2019 vil DH prioritere dette arbejde overfor den nye minister og ordførere.
- DH var med til at påvirke og skal støtte implementeringen af en tiltagspakke for tilgængelighed til offentligt byggeri under VLAK-regeringen. Pakken fokuserede på at klæde byggeriets parter bedre på, sikre at nybyggerier overholder kravene til tilgængelighed, og at tilgængelighedskravene fremover bliver funktionsbaserede.
- DH deltager i styregruppen for litteraturanalyse fra VIVE om tilgængelighed.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at en kommende certificeringsordning, hvor byggesagsbehandling af det komplicerede byggeri flyttes fra kommunen til private aktører, vil indeholde incitamenter til at overholde bestemmelserne om tilgængelighed i Bygningsreglementet.

Hvad har vi opnået?

- DH har opnået en stikprøvekontrol af tilgængeligheden i den nye tiltagspakke på området, og arbejdet med certificeringsordningen vil blive prioriteret i resten af handlingsplanens periode.

4.5 Forbedret adgang til friluftsliv, naturoplevelser og turisme for mennesker med handicap

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At samarbejde med natur- og friluftorganisationer, forskningsmiljøet samt de grønne råd i kommunerne om styrket fokus på lige adgang til naturen og udvikling af tilgængeligheds løsninger.

Hvad har vi opnået?

- DH har deltaget i to regeringsnedsatte arbejdsgrupper for "Bevæg dig for livet" for at sætte fokus på behovet for forbedret adgang til friluftslivet og naturoplevelser for mennesker

med handicap. Arbejdet har banet vejen for yderligere dialog med blandt andre kommunerne, Friluftsrådet og deres mange medlemsorganisationer.

- DH er i dialog med Friluftsrådet og Blå flag-ordningen om adgang til strande og natur og har deltaget i Naturmødet for at sætte fokus på lige adgang til naturen. Derudover arbejdes der i samarbejde med SUMH og Friluftsrådet på et projekt om naturstier.

- DH har en plads i styregruppen for forskningsprojektet MoveGreen, der har fokus på sundhedsfremmende natur for mennesker med bevægelses handicap.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At samarbejde med ældreorganisationer og turisme-, hotel- og conferencebranchen om at få skabt flere tilgængelige turismetilbud i Danmark og få udviklet CSR-tilbud til turistbranchen med fokus på god tilgængelighed.

Hvad har vi opnået?

- DH er repræsenteret i Dansk Turismes advisory board.
- DH har i samarbejde med Dansk Erhverv belyst potentialerne i dansk turisme i både presse og overfor centrale politikere i flere omgange.

- DH er i dialog med Horesta om Vis Hensyn-ordningen, der er indført i en række forlystelsesparker

- DH har sammen med Bevica Fonden fået udarbejdet en foranalyse for at sætte fokus på potentialet i tilgængelig turisme.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

DH vil gå i dialog med foreningen God Adgang om en forstærket og let tilgængelig formidling af mærkeordningen, så den bevarer sin relevans for en bred målgruppe.

Hvad har vi opnået?

- DH har afholdt et medlemsmøde for at afdække, hvor God Adgang kan styrkes og er gået aktivt ind i arbejdet med at videreudvikle ordningen. DH vil prioritere dette punkt i resten af handlingsplanens periode.

4.6 Bedre viden om tilgængelighed for mennesker med kognitive handicap og psykiske handicap

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at fremme og udbrede forskning om tilgængelighed for mennesker med kognitive handicap og mennesker med psykisk handicap med henblik på at styrke inklusion i uddannelse og beskæftigelse.

Hvad har vi opnået?

- DH har sat fokus på området med et medlemsmøde og har været i dialog med SBI, der har tilkendegivet stor interesse for at sætte fokus på kognitiv tilgængelighed i læringsmiljøer. Dette arbejde skal følges op.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at der udarbejdes en anvisning af Statens Byggeforskningsinstitut (SBI) med særligt fokus på psykisk og kognitiv tilgængelighed.

Hvad har vi opnået?

- Dette arbejde vil blive prioriteret i resten af handlingsplanens periode.

5. RETTIGHEDER: KONVENTIONSARBEJDE OG FORBUD MOD DISKRIMINATION

5.1 Menneskerettigheder – sammenhængende rettighedsopfyldelse

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At levere input til regeringens rapport til FN's Handicapkomite inden for temaer, som DH prioriterer.

Hvad har vi besluttet?

- DH har på baggrund af medlemsmøder og høringsmøder for medlemsorganisationerne og andre relevante samarbejdspartnere lavet en rapport med input til FN's Handicapkomité. Næsten alle DH's inputs er kommet på komitéens emneliste. Den danske regering skal nu svare på, hvad den vil gøre ved alle de punkter, hvor Danmark halter efter på inklusionen af mennesker med handicap.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At bidrage til at udarbejde en civilsamfundsrapport til FN's Handicapkomité med fokus på DH-mærkesager og de områder, hvor implementeringen af Handicapkonventionen er svagest i Danmark.

Hvad har vi opnået?

- Når regeringen har afleveret sin rapport til Handicapkomiteen i april 2020, vil DH udarbejde en civilsamfundsrapport, der kommenterer på regeringens rapport og fremhæver de områder og mærkesager, som DH prioriterer. Medlemsorganisationer og andre relevante organisationer vil blive inddraget i denne proces.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At sætte fokus på opfølgning på anbefalingerne fra FN's Handicapkomite til Danmark om retten til et selvstændigt liv.

Hvad har vi opnået?

- Dette arbejde ligger efter Handicapkomitéens eksamination af den danske regering, som sandsynligvis finder sted i slutningen af 2020.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At anvende beskyttelsen af mennesker med handicap i andre konventioner end Handicapkonventionen aktivt i arbejdet for rettigheder for mennesker med handicap.

Hvad har vi opnået?

- DH deltager i en samarbejdsgruppe om Børnekonventionen. Endvidere sender DH et bidrag i august til FN's Sociale, Kulturelle og Økonomiske Komite og gør opmærksom på, at tilgængelighed og rimelig tilpasning er undtaget i den danske lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap.

5.2 Et bredt dækkende og effektivt forbud mod diskrimination af mennesker med handicap

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at Folketinget vedtager lovgivning, der beskytter mod handicapbetinget diskrimination i alle samfundssektorer. Herunder en forpligtelse til etablering af lige muligheder og ikke-diskrimination i private tilbud og serviceydelser, bl.a. i forsikringer.

Hvad har vi opnået?

- Det lykkedes at få en lovgivning, der dækker alle sektorer. Det er en stor sejr. Trods løfter om det modsatte er regler om rimelig tilpasning indtil videre undtaget. DH arbejder på at ændre lovgivningen, især med fokus på rimelig tilpasning.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at en kommende lovgivning mod diskrimination bruges som løftestang for at mindske diskrimination i form af manglende eller begrænset tilgængelighed.

Hvad har vi opnået?

- Dette arbejde er endnu ikke sat i gang.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at en lovgivning mod diskrimination følges op af en oplysningskampagne, der særligt skal have til formål at bekæmpe uvidenhed og fordomme.

Hvad har vi opnået?

- DH er med i et bredt initiativ med ca. 60 organisationer, der arbejder for en handicappolitisk handlingsplan, der også skal indeholde oplysningsinitiativer. Oplysningsinitiativer er også med i FN's Handicapkomité's emneliste med kritiske spørgsmål til den danske regering.

6. SUNDHED: MINDSKE ULIGHEDEN INDEN FOR SUNDHED

6.1 Et forebyggende sundhedsvæsen med fokus på handicap

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for udbredelse af regelmæssige sundhedstjek og andre forebyggende tiltag over for mennesker med kognitive, kommunikative og psykiske handicap.

Hvad har vi opnået?

- Socialdemokratiet foreslog sundhedstjek i valgkampen, og nu er opgaven for DH at få det helt gennemført. DH har i tæt samarbejde med flere medlemsorganisationer arbejdet intenst med dette overfor politikere og i pressen. På foranledning af handicaporganisationerne har der de sidste år været et forsøgsprojekt om sundhedstjek i fire kommuner, som der afventes en evaluering af.

- DH arbejder med flere medlemsorganisationer i en arbejdsgruppe om oversete sygdomme, hvor sundhedstjek netop er i fokus.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at de nationale sundhedsmål skal inkludere mennesker med kronisk sygdom og handicap, og at der sker en regelmæssig monitorering af udviklingen i disse borgers sundhed.

Hvad har vi opnået?

- Overdødelighed for psykisk syge er kommet med i de nationale sundhedsmål. DH arbejder fortsat for bredere mål for sundheden for handicapgrupper. DH er blevet lovet en gentagelse af 2014-SIF-undersøgelsen af handicap og helbred, men løftet er ikke indfriet endnu. DH vil rejse sagen i den resterende handlingsplansperiode.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for en samlet plan for eller en lov om sundhedsfremme og forebyggelse, der også sikrer fokus på borgere med kronisk sygdom og handicap.

Hvad har vi opnået?

- Spørgsmålet er kommet med i FN's Handicapkomité's emneliste med spørgsmål til Danmark.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At styrke regionale og kommunale sundhedsstrategiers fokus på sundhedsfremme og forebyggelse for mennesker med kronisk sygdom og handicap. Her bør en indsats for at mindske andelen af mennesker med handicap, der føler sig uønsket alene, være et prioriteret område. DH vil endvidere opprioritere støtten til arbejdet i regionale patientinddragelsesudvalg.

Hvad har vi opnået?

- DH har meldt sig ind i Folkebevægelsen mod Ensomhed. Ensomhed er et prioriteret tema i det lokale arbejde. DH arbejder politisk for midler til lokale aktiviteter.

- DH har afholdt en fælles dag for alle repræsentanter i regionale patientinddragelsesudvalg og sundhedsbrugerråd.

Hvad har vi opnået?

- DH har sat fokus på, at mennesker med handicap også skal have mulighed for sundhedsfremme og forebyggelse gennem bevægelse via VLAK regeringens arbejde med "Bevæg dig for Livet", via styregruppen for "Fitness for alle" og gennem et styrket samarbejde med Videnscenter om handicap (tidligere Handicapidrættens Videnscenter).

6.2 Bedre forløb og behandling af mennesker med kronisk sygdom og handicap, herunder multisygdom

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at sundhedsvæsenet forbedrer indsatsen for mennesker med multisygdom, og at støtten til pårørende styrkes.

Hvad har vi opnået?

- DH er repræsenteret i en arbejdsgruppe under Sundhedsstyrelsen om multisygdom, der kommer med faglige anbefalinger til efteråret. DH har i fællesskab med andre organisationer rejst forslag om en handlingsplan for pårørende og arbejder pt. på fælles princippapir.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at styrke den forebyggende og behandlende indsats over for psykiske problemer og lidelser hos mennesker med handicap og kronisk sygdom – fx gennem udvidet og gratis adgang til psykologbehandling.

Hvad har vi opnået?

- Adgangen til psykologbehandling er flere gange udvidet. Den nye regering ventes at gøre psykologbehandling gratis for 6-24 årige, efter at Socialdemokratiet foreslog det i valgkampen. DH ønsker forebyggelses- og behandlingstilbud målrettet unge i alle kommuner, penge er sat af til det forberedende arbejde. DH vil følge det til dørs.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At sætte fokus på medicinområdet, herunder adgang til ny medicin, lavere brugerbetaling og bedre adgang til erstatning for lægemiddelskader.

”Kend DH som et markant talerør for handicaporganisationerne. Vi repræsenterer mennesker med alle typer handicap. Synlige og usynlige – fra hjerneskade og gigttil udviklingshæmning og sindslidelse,,

Hvad har vi opnået?

- DH har forsøgt at påvirke rammerne for Medicinrådet i flere omgange og vil følge evalueringen af rådet tæt.

- DH var sammen med Danske Patienter og Forbrugerrådet Tænk med til at sikre flere forbedringer på erstatningsområdet, herunder erstatning for psykiske lægemiddelskader.

6.3 Lige adgang for mennesker med handicap i det nære sundhedsvæsen

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at borgeren får en genoptræningsplan, gerne tværfaglig og med konkrete anvisninger til, hvordan den skal omsættes til virkelighed.

- At arbejde for, at kommunerne dokumenterer indholdet af deres tilbud om genoptræning og rehabilitering, herunder med dokumentation af de ansattes faglige kompetencer. DH skal arbejde for, at der etableres nationale standarder for kommunal genoptræning.

Hvad har vi opnået?

- DH har sammen med en række organisationer presset på for et servicetjek af genoptræningsplaner blandet andet i forbindelse med den tidligere regerings sundhedsreform. Dette er et arbejde, som vil fortsætte i handlingsplansperioden.

- DH har rejst sagen i forhandlingerne om sundhedsreformen og vil fortsat tage dette emne op.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at mindske uligheder ift. adgang, kvalitet, viden om handicap, ventetid og brugerbetaling inden for træning og rehabilitering, herunder vederlagsfri fysioterapi.

Hvad har vi opnået?

- Der er indført et loft for otte dages ventetid på genoptræning efter udskrivning fra sygehus. Dette har DH arbejdet for sammen med Ældresagen og andre organisationer. DH følger udviklingen om vederlagsfri fysioterapi tæt, ligesom der stadig er meget at gøre i forhold til kvalitet og brugerbetaling.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- at fremme større lighed i tandsundhed. Herunder arbejde for øget tilskud til forebyggelse og behandling af skader på tænderne, der er følge af sygdom eller handicap (fx forårsaget af brug af nødvendig medicin).

Hvad har vi opnået?

- DH arbejder blandt andet for dette i en følgegruppe i Sundhedsministeriet om voksentandplejen.

- I valgkampen havde Socialdemokratiet lighed i tandsundhed, herunder fjernelse af brugerbetaling for udsatte grupper, med i valgkampsudspil. Det vil DH arbejde for at gøre til virkelighed.

- DH har afholdt medlemsmøde om tandsundhed og etableret en DH-følgegruppe om emnet. DH er nemlig kommet med i arbejdet med revision af voksentandplejen.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- DH vil arbejde for sammenhængende forløb, der tager udgangspunkt i de behov, værdier og oplevelser, mennesker med handicap har.

Hvad har vi opnået?

- DH har overfor politikere foreslået, at mennesker med handicap med behov herfor tildeles en forløbskoordinator med viden om handicap i forbindelse med den tidligere regerings sundhedsreform.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for øget tilgængelighed til det nære sundhedsvæsen – bl.a. gennem forslag til overenskomster på praksisområdet, tilskud til at fremme tilgængeligheden samt styrket rådgivning og mærkning.

Hvad har vi opnået?

- DH er engageret omkring God Adgang, hvor DH-næstformand Sif Holst er formand. DH støtter God Adgang i at udbrede ordningen. I Region Hovedstaden har regionen eksempelvis en aftale om, at alle sundhedsklinikker gratis kan bruge God Adgang.

- DH har lavet en statistik over tilgængeligheden til sundhedsklinikker. DH henvender sig til overenskomsterne på praksisområdet inden fornyelsen af overenskomsten. Det har bl.a. medført bedre regler om tilgængelighed i fodterapeuternes overenskomst.

6.4 Bedre vilkår for familier med handicap med særlig fokus på børn og unge

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for forbedring af vilkårene for familier med børn og unge med handicap, herunder bedre støtte i overgangen fra barn til voksen.

Hvad har vi opnået?

- DH har nedsat en tværfaglig børnegruppe, der skal udarbejde konkrete forslag og initiativer på området.

- DH vil prioritere dette område i efteråret 2019, hvor der vil blive igangsat initiativer og udviklet politik i tæt samarbejde med medlemsorganisationerne.

7. DET LOKALE ARBEJDE I DH

7.1 DH-afdelingerne opnår handicappolitiske resultater i kommunerne

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At DH-sekretariatet understøtter og styrker DH-afdelingernes arbejde inden for handlingsplanens politiske temaer – bl.a. via forslag til konkrete politiske aktiviteter og formidling af dokumentation og statistik med relevans for det kommunale område.

Hvad har vi opnået?

- For hvert tema i handlingsplanen er udarbejdet konkrete politiske forslag, som DH-afdelingen kan arbejde aktivt med og gå i dialog med byrådspolitikere og kommunale embedsmænd om. Disse forslag er suppleret med statistik opdelt på kommuneniveau, fx tal for fleksjobledighed og omgørelsesprocent på socialområdet.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At DH-afdelingerne vil understøtte det landspolitiske arbejde med viden og erfaringer fra det kommunalpolitiske arbejde, således at der sikres en sammenhæng i den nationale og kommunale politiske indsats.

Hvad har vi opnået?

- DH's ledelse og sekretariat modtager løbende input fra afdelingerne. Både ved besøg i afdelingerne og løbende skriftligt.

- De årlige formandsmøder for DH-afdelingernes formænd har været brugt til at dele viden og erfaringer med henblik på at skabe sammenhæng mellem det landspolitiske og kommunalpolitiske arbejde.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- Der skal sikres et tættere samarbejde mellem DH's sekretariat og DH-afdelingerne ved nedsættelse af en arbejdsgruppe med deltagelse fra DH's lokalafdelinger.

Hvad har vi opnået?

- Der blev efter Repræsentantskabsmødet i 2017 nedsat en arbejdsgruppe, som har afsluttet deres arbejde i foråret 2019. Arbejdsgruppen er kommet med flere anbefalinger til DH's sekretariat.

7.2 Aktive i DH-afdelingerne er via kompetenceudvikling i stand til at arbejde for DH's politik i kommunerne

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At gennemføre kurser eller andre initiativer, der sigter på kompetenceudvikling af både nye og erfarne DH-aktive. Herunder bl.a. kurser om FN's Handicapkonvention, der sikrer forståelse for konventionens anvendelse i politisk interessevaretagelse.

Hvad har vi opnået?

- Hvert efterår er der afholdt kurser med fokus på at styrke DH-afdelingernes kerneopgave med politisk interessevaretagelse i kommunerne. Kurserne har både et organisatorisk og politisk indhold.

- Der er blevet afholdt kurser i handicapkonventionen i flere afdelinger.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- DH vil styrke nyvalgte DH-formænd i deres rolle og opgaver bl.a. ved at videreudvikle DH's mentorordning.

Hvad har vi opnået?

- Alle nyvalgte DH-formænd har fået tilbud om at bruge DH's mentorordning.

- Der holdes introdag for nye DH-formænd, hvor deltagerne får en præsentation af Handicaporganisationernes Hus, møder DH's ledelse og medarbejdere i sekretariatet samt får mulighed for at møde hinanden på tværs af afdelinger.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at tilvejebringe finansiering af kompetenceudvikling og andet lokalt arbejde gennem offentlige midler (satspuljen e.l.).

Hvad har vi opnået?

- Lokalpuljen er en ny pulje, som DH er udpeget som ansvarlig for at udmønte og administrere. Baggrunden for dette er en politisk aftale, og puljen er på cirka 3,6 mio. kr. årligt. Alle lokale handicaporganisationer og handicapforeninger kan søge puljen, og der ydes støtte til aktiviteter, der har til formål at styrke det lokale handicappolitiske arbejde.

- DH's lokalafdelinger kan i dag ikke søge puljen, hvilket ikke er intentionen med den politiske aftale bag. DH arbejder derfor politisk for, at dette bliver ændret.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At DH's sekretariat vil understøtte DH's repræsentanter i de kommunale handicapråd.

Hvad har vi opnået?

- DH har sammen med KL revideret hæftet "Handicapråd – Den gode praksis", som er vejledning og inspiration til medlemmer af kommunale handicapråd. Hæftet sætter fokus på en række emner, som er relevante for handicaprådets arbejde.

- DH-repræsentanter i handicaprådene er en integreret målgruppe ved afholdelse af efterårskurser, og forslag til lokale politiske aktiviteter har generelt et sigte på at understøtte den interessepolitiske indsats i handicaprådene.

7.3 Styrke det fælles handicappolitiske arbejde i kommunerne

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At DH's medlemsorganisationer skal i et tæt samspil med DH's sekretariat arbejde aktivt for at synliggøre fordele ved og vigtigheden af at være en del af den lokale DH-afdeling blandt medlemsorganisationernes lokale medlemmer.

Hvad har vi opnået?

- På møder i Handicappolitisk Råd samt ved bilaterale møder er der fokus på kommunernes afgørende rolle i udmøntning af handicappolitikken samt vigtigheden af at deltage aktivt og styrke den lokale DH-afdelings politiske arbejde.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At DH-afdelingerne skal arbejde aktivt for at synliggøre fordele ved og vigtigheden af at være en del af den lokale DH-afdeling blandt medlemsorganisationernes lokale medlemmer

Hvad har vi opnået?

- DH-afdelingerne er løbende blevet opfordret til at gøre brug af inspirationsmateriale om rekruttering af flere aktive medlemmer.

”Mennesker med handicap ønsker at være en del af samfundet: Være ligeværdige naboer, kolleger og kærestes,,

8. DET INTERNATIONALE ARBEJDE: STÆRKERE HANDICAPBEVÆGELSER I HELE VERDEN OG STØRRE INKLUSION AF HANDICAP I INTERNATIONALT UDVIKLINGSARBEJDE

8.1 Folkelig forankring: Øget engagement blandt DH's medlemsorganisationer i det in- ternationale udviklingsarbejde

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at et større antal medlemsorganisationer og flere frivillige engagerer sig i internationalt udviklingsarbejde for derigennem at skabe opbakning til og viden om det internationale engagement med partnerorganisationer med henblik på at forbedre vilkår for mennesker med handicap.

Hvad har vi opnået?

- To nye medlemsorganisationer er blevet internationalt aktive, Psoriasisforeningen og Høreforeningen. Landsforeningen Autisme er blevet aktive igen.
- DH har igangsat flere initiativer under titlen "Flere med" for at udbrede og styrke det internationale engagement i handicapbevægelsen og internt i de internationalt aktive handicaporganisationer.
- DH har udarbejdet nye retningslinjer for Handicappuljen og nye ansøgningsformater. Det skal gøre det mere enkelt at søge Handicappuljen.
- I 2018 etablerede DH nyt samarbejde både med Spejderhjælpen sammen med LEV, og med Operation Dagsværk sammen med SUMH. Med disse partnerskaber er forventningen at nå nye målgrupper i de kommende tre-fire år, hvor samarbejdet kører: hhv. spejdere og elever på ungdomsuddannelser – begge grupper i hele landet.

- Initiativet "Discover Rwanda", en slags fælles partneridentifikation, blev afprøvet i 2018 med deltagelse af fem medlemsorganisationer og blev en stor succes. Fire ud af fem organisationer har fortsat engagementet i Rwanda.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde med løbende at opbygge medlemsorganisationers kapacitet til at lave gode udviklingsprojekter og tilpasse Handicappuljen til medlemsorganisationernes behov og tendenser inden for international udvikling.

Hvad har vi opnået?

- Alle ansøgere af Handicappuljen har i 2018 modtaget rådgivning af DH og deltaget i et eller flere arrangementer som DH har afholdt.
- I 2018 fik DH lavet en ekstern evaluering af den kapacitetsopbygning, der foregår i regi af Handicappuljen. I 2019 færdiggør DH en strategisk plan for kapacitetsopbygningen – både den der foregår i Danmark og i landene, hvor anbefalingerne fra evalueringsrapporten inddrages.
- DH gennemførte i 2018 en proces i metoden "outcome harvesting". Seks danske og ti ugandiske organisationer deltog i et seminar i Uganda, der havde til formål at lære metoden at kende, lave en outcome harvesting evaluering af mange års samarbejde mellem den danske og den ugandiske handicapbevægelse, og samtidig afprøve at lave et samfinansieret fællestillæg på tværs af nye og gamle partnerskaber.

- DH har holdt en stribe arrangementer for at opbygge kapacitet blandt medlemsorganisationer, blandt andet fyraftensmøder og kurser, om blandt andet nye retningslinjer, Verdensmål, kommunikation og oplysning, frivillighed og handicapbevægelsens nye internationale strategi. Desuden er der i foråret 2019 blevet indført et nyt initiativ med ERFA møder for organisationerne.

8.2 Styrket organisatorisk og politisk kapacitet

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At styrke den organisatoriske og politiske kapacitet hos handicapbevægelser i udvalgte lande

Hvad har vi opnået?

- Den danske handicapbevægelse arbejder i et stigende antal lande. I 2018 var der udviklingsaktiviteter – både nye og igangværende - i 22 forskellige lande fordelt på Afrika (13), Asien (6), Latinamerika (2) og som noget nyt Mellemøsten (1).
- DH afsluttede i 2018 sit mangeårige samarbejde med de to handicap-paraplyer i Uganda (den nationale handicapparaply NUDIPU samt kvinde handicapparaplyen NUWODU) og fortsatte sit samarbejde med handicap-paraplyen i tre lande – Rwanda, Ghana og Nepal, ligesom der blev indgået et nyt samarbejde med den pan-afrikanske handicapparaply ADF.

- Der er næsten sket en fordobling i antallet af bevillinger fra Handicappuljen. I 2018 blev der i alt bevilget 25 millioner kr. fra Handicappuljen fordelt på 41 bevillinger.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at vores partnere opnår øget legitimitet og fungerer demokratisk gennem god forvaltningspraksis og repræsentation af alle de forskellige handicapgrupper.

Hvad har vi opnået?

- DH's partnere oplever fortsat en lille, men gradvis vækst i antallet af medlemsorganisationer og arbejder aktivt med at støtte nye handicaporganisationer, der ønsker medlemskab af paraplyen. Partnere arbejder alle med at styrke deres lokale forankring samt styrke samarbejdet med deres medlemsorganisationer.
- DH's partnere har alle tre tiltrukket nye donorer i 2018. DH har styrket arbejdet med fundraising og arbejdet for at skaffe faste midler hos vores partnere.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at vores partnere opnår øget teknisk kapacitet inden for programmering, risikohåndtering og dokumentation af resultater til brug for

fortalervirksomhed, samt at øge deres finansielle bæredygtighed gennem diversificerede finansieringskilder.

Hvad har vi opnået?

- I Rwanda og Ghana har DH gode erfaringer med det relativt nye projektstyringsværktøj, der med årlige milepæle og den systematiske årlige gennemgang af målsætningerne har bidraget med et bedre overblik over, hvad der er nået, ikke er nået, og hvor der mangler information
- DH har støttet partnere i Nepal, Rwanda og Ghana i at få et øget fokus på risikohåndtering i projektplanlægningen og arbejder fortsat på at få partnere til at opretholde fokus på systematisk risikohåndtering undervejs i implementeringen.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at vores partnere opnår erfaring til brug i fortalervirksomhed gennem konkrete dokumenterede resultater for mennesker med handicap inden for prioriterede temaer som inklusion i uddannelse,

inklusion i beskæftigelse samt bedre data.

Hvad har vi opnået?

- I Rwanda har DH's partner opnået gode resultater i kapacitetsudviklingen af seks modelskoler, som har betydet, at 362 børn med handicap er begyndt i skoler, hvor der er fokus på inklusion.
- I Ghana har DH's partner bragt personer med handicap tættere på beskæftigelse gennem initiativer såsom praktikforløb, cv-træning, mentorforløb og samarbejde med statsstøttede beskæftigelsesprogrammer.

8.3 Opfyldelse af FN's verdensmål for bæredygtig udvikling skal inkludere handicap og mainstreaming af handicap i international udviklingsbistand

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for mainstreaming af handicap i internationale udviklingsbistand og inkludere mennesker med handicap i verdensmålene

- At arbejde for, at handicap er reflekteret i civilsamfundsindsatser i Danmark, således at verdensmålene anvendes både til at løfte DH's mærkesager og til at skærpe andre civilsamfundsorganisationers engagement i handicaprelevante problemstillinger.

- At arbejde for et handicapperspektiv i danske indsatser for opfyldelse af verdensmålene, således at målsætningen "Leaving no one behind" bliver realiseret mest muligt.

- At arbejde for, at handicapbevægelsen internt sætter fokus på, hvordan vi i vores egen praksis kan bidrage til at realisere verdensmålene.

- At understøtte partnere i anvendelsen af globale udviklingsmål, således at DH's og partnernes fælles prioriteringer – bl.a. fokus på beskæftigelse for mennesker med handicap – tilgodeses mest muligt.

- At understøtte og samarbejde med den internationale handicapbevægelse i handicapinklusion i anvendelsen af globale udviklingsmål, således at mennesker med handicap inkluderes mest muligt i målopfølgelsen.

Hvad har vi opnået?

- DH har udviklet et samlet globalt policy program med tydelige målsætninger og indikatorer for arbejdet med inklusion samt med regionale og globale processer

- DH har kommunikeret intensivt om den 20-årige indsats i Uganda, der er afsluttet. Det skete med et magasin, indhold på sociale medier samt artikler på Globalnyt og i Kristeligt-Dagblad

- DH har både i 2018 og 2019 deltaget på Folkemødet med egne aktiviteter, og har bla, begge år afholdt et arrangement om Verdensmålenes løfte "Leave No One Behind" i Verdensmålenes Telt

- I samarbejde med Udenrigsministeriet lavede DH en fælles kampagnefilm på FN's internationale handicapdag 2018 med budskabet om, at ingen skal lades i stikken, #LeaveNoOneBehind.). Filmen "This is Not Deene" kom bredt ud både i Danmark og blandt vores internationale

samarbejdspartnere. Filmen er efterfølgende blevet hædret til Webby Awards, der er en af verdens største prisuddelinger indenfor kommunikation

- DH samarbejder med den pan-afrikanske handicapparaply African Disability Forum (ADF) at styrke ADF's indflydelse på handicappolitikken på det afrikanske kontinent.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At udvikle informationsmateriale og værktøjer til, hvordan mennesker med handicap kan tænkes ind i udviklingsindsatser.

- At arbejde for, at flere danske civilsamfundsorganisationer opnår større indsigt i og erfaring med konkret at tænke mennesker med handicap ind i deres udviklingsindsatser.

- At indgå nye strategiske partnerskaber med danske organisationer inden for international udvikling omkring inddragelse af mennesker med handicap i deres indsatser og virke.

Hvad har vi opnået?

- DH har i samarbejde med Folkekirkens Nødhjælps Learning Lab udviklet et interaktivt læringsmateriale omkring inklusion af mennesker med handicap i humanitært og udviklingssamarbejde rettet mod danske civilsamfundsorganisationer.

- DH har i samarbejde med Light for the World, Holland, gennemført et kursus for medlemsorganisationerne omkring inklusion af mennesker med handicap i internationalt udviklingssamarbejde.

- DH har afholdt oplysningsarrangementer, som specifikt har forsøgt at engagere andre danske aktører involveret i internationalt humanitært- og udviklingssamarbejde og har til hensigt at rejse en dagsorden omkring væsentligheden af inklusion af personer med handicap

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at Udenrigsministeriet har større opmærksomhed på væsentligheden af at medtænke mennesker med handicap, også i relation til gennemførelsen af FN's verdensmål.

Hvad har vi opnået?

- I 2018 besøgte daværende udviklingsminister Ulla Tørnæs (V) Handicaporganisationernes Hus og blev præsenteret for flere af medlemsorganisationernes resultater fra det internationale udviklingssamarbejde gennem billeder og fortælling. Ulla Tørnæs udtrykte ros og kaldte handicapbevægelsens arbejde "en nøgle til opfyldelsen af Verdensmålene".

- DH deltog i første Globale Handicap-topmøde (**Global Disability Summit**) i juli 2018 og havde dialog med Udenrigsministeriets omkring aktuelle danske bidrag til inklusion af mennesker med handicap i dansk humanitær og udviklingsbistand samt mulige potentialer.

- DH er i dialog med Udenrigsministeriet om muligheden for Danmarks deltagelse i **Global Action on Disability** (GLAD-netværket), planlægger et fælles arrangement i efteråret 2019 omkring danske aktørers implementering af **Charter on Inclusion of Persons with Disabilities in Humanitarian Action**, samt hvad der findes af data på omfanget af dansk bistand, der fremmer inklusion af mennesker med handicap.

Hvad har vi vedtaget i handlingsplanen?

- At bidrage til rapporter til relevante menneskerettighedskomiteer, således at der er opmærksomhed på handicap på tværs af konventioner og komiteer i Danmark, hos DH's partnere og i FN.

Hvad har vi opnået?

- DH har i 2018 støttet parterne fra henholdsvis Rwanda og Nepal med, at deres bidrag til FN's Handicapkomité i Geneve blev så godt som muligt. Udover at bidrage økonomisk så parterne kunne sende repræsentanter til Geneve, har DH ydet teknisk støtte til parterne i form af kommentarer til udkast til rapporteringen og sikre repræsentation af alle handicapgrupper samt givet rådgivning til deltagerne undervejs i processen i Geneve.

**VI KAN
OG VIL
BIDRAGE**

DANSKE HANDICAPORGANISATIONER